

Rekenen op het vo

Tussenrapportage Intensiveringstraject rekenen vo

TUSSENRAPPORTAGE INTENSIVERINGSTRAJECT REKENONDERWIJS VO

Compacte impressie van de betekenis van het traject, opgetekend na het bezoeken van een representatief deel van de scholen in de tweede gespreksronde

november 2014

In deze notitie bespreken we, analoog aan de gespreksleidraad voor het tweede gesprek:

1. Terugblik op het eerste gesprek
2. Resultaten rekentoets 2014 ten opzichte van 2013
3. Voornemens van scholen na het eerste gesprek en de uitvoering ervan
4. Goede voorbeelden (de brochure "Rekenlessen uit de praktijk")
5. Evaluatie tweede gesprek

1. TERUGBLIK EERSTE GESPREK

De deelnemende scholen zijn zeer tevreden over de betekenis van het eerste gesprek. Het gesprek heeft gezorgd voor bewustwording, voor duidelijkheid, nieuwe inzichten en aangrijpingspunten voor verdere ontwikkeling. Er zijn door de adviseurs veel adviezen gegeven, die in overgrote meerderheid door de scholen zijn opgepakt. Het traject zorgt op deze manier, aldus de scholen, zeker voor beleidsversnelling.

De scholen zijn ook hobbels en kuilen tegengekomen na het gesprek, op allerlei terreinen: financieel, personeel, op het gebied van methodes, didactiek. Het gesprek bleek het nodige vertrouwen en de nodige ondersteuning te hebben opgeleverd voor het aanpakken en oplossen van deze problemen.

Gebieden waarop het gesprek veel vooruitgang heeft opgeleverd zijn:

- Concrete aanpak van de lespraktijk
- Professionalisering
- Ouderbetrokkenheid
- Urgentiegevoel bij leerlingen, docenten, ouders
- Betere facilitering

2. RESULTATEN

We zijn nagegaan welke resultaten scholen geboekt hebben na het eerste gesprek. Dit betekent dat we gekeken hebben hoe de resultaten van de afdelingen waren in 2014, ten opzichte van de resultaten in 2013. We maken hierbij twee opmerkingen:

- We kunnen niet nagaan of verbetering of achteruitgang één op één te danken of te wijten is aan het intensiveringstraject
- Het CvTE merkt in de bijlage bij de laatste voortgangsrapportage op dat de resultaten van 2013 landelijk gezien lastig vergelijkbaar zijn met die van 2014: in 2013 ging het voornamelijk

om leerlingen uit het voor-examenjaar, in 2014 waren de deelnemers overwegend eindexamenkandidaten.

We stellen wel vast dat de meeste scholen de link tussen verbeterde opbrengsten en het traject zelf wel leggen; men heeft een redelijk beeld van de voor- of achteruitgang per afdeling.

In onderstaand overzicht is te zien hoe de resultaten zich ontwikkeld hebben.

	Vooruit	Gelijk	Achteruit
vmbo-bb	7	2	2
vmbo-kb	6	2	3
vmbo-gt	17	1	2
havo	15		5
vwo	16		2

Ontwikkeling resultaten rekentoets in 2014 t.o.v. resultaten in 2013 op de afdelingen van de bezochte scholen

We zien dat er sprake is van relatief veel vooruitgang. Soms gaat het om een minimale verbetering, maar een verbetering op een afdeling van tussen de 1.0 en 2.0 punten is zeker geen uitzondering. Ondanks de stijging is een aantal scholen nog (lang) niet tevreden, omdat het landelijk gemiddelde nog niet gehaald wordt en/of de stijging van het landelijk gemiddelde harder gaat dan die op de school.

Relatief gezien is er de meeste achteruitgang op vmbo-kb en havo.

In de gesprekken over de resultaten hebben we een analyse gemaakt van de consequenties die het beeld heeft voor het vervolgtraject. In deze gesprekken zijn vooral schoolinterne opmerkingen gemaakt, maar er zijn ook enkele opmerkingen voor het Ministerie van OCW en tips genoemd voor scholen. We noemen hier de meest opvallende:

Voor OCW:

- Het is erg plezierig dat er een toetskans bij komt.
- Leerlingen hebben *minder weerstand* tegen de toets

Tips voor scholen:

- Vwo: onderzoek de scores per profiel. Het is van belang dit onderscheid te maken om zwakke rekenaars op maat te kunnen begeleiden.
- Meer oefenen loont! Een groot aantal scholen benadrukt het duidelijk zicht- en merkbare effect van veel oefentijd voor leerlingen.
- Werk aan ouder- en leerlingbetrokkenheid. Hoe beter ouders en leerlingen geïnformeerd zijn, hoe minder weerstand er zal zijn tegen de toets. Dit blijkt in de praktijk. De wetenschap dat het resultaat echt gaat meetellen, leidt tot motivatie.
- Creëer een (niet te grote) groep echte rekendocenten en professionaliseer deze groep op de didactiek.
- Leg de nadruk op de onderbouw en zorg daar voor een structureel aanbod; in de bovenbouw zorgen voor onderhoud en daarnaast extra inzet voor zwakke rekenaars.
- Veel scholen adviseren, in ieder geval voorlopig, structurele inzet van rekenuren op de havo; het probleem wordt daar onderschat.

3. VOORNEMENS / ADVIEZEN / PRAKTIJK

Hebben scholen tussen de twee gesprekken gedaan wat ze zich voorgenomen hadden? Met andere woorden: heeft het eerste gesprek beleidsmatig en praktisch effect gehad?

Grofweg kunnen we de voornemens van de scholen plaatsen in de volgende gebieden:

- Organisatie
- Beleid
- Professionalisering
- Proces
- Communicatie
- Kwaliteitszorg
- Informatieverwerving
- Onderwijs

Daarbij ligt het overgrote deel bij *organisatie* en *beleid*. Bij organisatie gaat het om het inrichten van een rekensectie, het aanstellen van een rekencoördinator, de lessentabel. Bij beleid zijn het voornemens voor het schrijven of verbeteren van een beleidsplan, personeelsbeleid op het gebied van rekenen, het inzetten van een goede PDCA-cyclus, verbetering van de inhoudelijke contacten met het basisonderwijs, aanpassing van de inzet van middelen, aanpassing van de overgangsnormen, beleid voor de omgang met de aangepaste toets.

Daarna is het grootste aandachtsgebied *onderwijs*: invoering van een (andere) methode, werken met het Directe-InstructieModel (DIM), differentiatie. Vervolgens komt *professionalisering*: scholing van docenten in rekentheorie en (vooral) –didactiek, collegiale consultatie, studiebijeenkomsten. In het kader van *kwaliteitszorg* (overlapt met *beleid*) werkt men vooral aan een verstevigde PDCA-cyclus met verbijzondering op het gebied van het rekenonderwijs, in een systematiek van collegiale visitatie (lesbezoeken) met kijkwijzers. Ook rendementsanalyse is op veel scholen een (nieuw) voornemen. De overige drie gebieden betreffen vooral het zorgen voor een beter geïnformeerd zijn van alle betrokkenen, het verbeteren van het (beleids)proces in de school en het beter communiceren met interne en externe stakeholders.

We hebben tot nu toe een kleine 200 voornemens met de scholen besproken. Van deze voornemens is 57% uitgevoerd zoals gepland, in de periode tussen het eerste en tweede gesprek. Bijna 33% is in ontwikkeling, terwijl het in 10% van de gevallen niet gelukt is tot uitvoering te komen. Deze voornemens en de ruim gelukte uitvoering ervan kunnen we als een direct gevolg van de inzet van het Intensiveringstraject beschouwen. Er is een duidelijke relatie tussen de gegeven adviezen en de voornemens.

4. GOEDE VOORBEELDEN

Na de eerste serie gesprekken heeft het Steunpunt “Rekenlessen uit de praktijk” gepubliceerd, een verzameling (elkaar versterkende) succesfactoren, vastgesteld in dagbezoeken op elf goed presterende scholen. De scholen reageren zeer positief op dit hulpmiddel. Minpuntje is dat niet in alle scholen de publicatie bij de juiste personen terecht is gekomen, wat uiteraard wel de bedoeling was.

De *cirkel van succesfactoren*, die in de uitgave is opgenomen, zullen we gebruiken in de derde gesprekkenserie.

5. EVALUATIE TWEEDE GESPREK

De tot nu toe bezochte scholen zijn unaniem positief over het tweede gesprek. Ze zijn blij met het traject en ervaren het als inspirerend en ondersteunend. De advisering is concreet, er vindt doelgerichte reflectie plaats en er wordt waardevolle feedback gegeven. De gesprekken helpen de gedachten te ordenen en scherpen deze aan.

VOOR OCW

Uit de gesprekken komt net als uit de eerste serie een aantal opmerkingen en vragen voor het ministerie. We herhalen niet alle opmerkingen en vragen uit de eerste serie, maar noemen de belangrijkste:

1. Scholen hebben dringend behoefte aan duidelijkheid en definitieve regelingen op korte termijn.
2. Hoe gaat de eindtoetsing po eruit zien?
3. Stimuleer basisscholen om werk te maken van het Referentiekader.
4. Scholen hebben behoefte aan goed voorbeeldmateriaal voor het dossier van de zwakke rekenaar.
5. Gevraagd wordt om blijvende aandacht voor de leerlingen die ook de aangepaste toets niet zullen halen.
6. Schep de mogelijkheid om de toets op een eigen device of op papier te maken; dit levert veel tijdswinst en veel minder ergernis op.
7. Besteed in het komende jaar ook aandacht voor de gevolgen van het verzwaarde examen Nederlands en de combinatie daarvan met die van de rekentoets.
8. Scholen zijn erg blij dat de leerlingen in de herkansing een hoger niveau kunnen kiezen.
9. Scholen zijn aangenaam verrast door de startrapportage van de eerste gespreksronde: wat in de gesprekken aan de orde is geweest, wordt herkend.
10. Pas deze wijze van ondersteunen vaker toe bij nieuwe opdrachten aan het onderwijs.

Conclusies en opmerkingen van de kerngroep

Het Intensiveringstraject voorziet duidelijk in een behoefte. De gesprekken hebben zeer veel concrete voornemens opgeleverd, waarvan het merendeel tussen het eerste en tweede gesprek is uitgevoerd en een groot deel in uitvoering is. De scholen zijn blij met de manier waarop ondersteuning plaatsvindt: door middel van deskundige spiegeling, die niet gekoppeld is aan beoordeling of controle.

We merken op dat scholen nog meer gebruik zouden kunnen maken van de diensten van het Steunpunt. Sommige scholen zijn verbaasd van ons te horen wat het Steunpunt allemaal te bieden heeft, maar ook wordt door scholen opgemerkt dat deze ondersteunende gesprekken meer opleveren dan het bezoeken van netwerkbijeenkomsten (doordat deze laatste om uitwisseling gaan en de eerste om de ontwikkeling van de individuele school).

Ten slotte: Goed monitoren (nog lang geen gemeengoed op elke school) verdient een stevige stimulans. Het lijkt de moeite waard erover na te denken hoe scholen hierin nog extra te stimuleren zouden zijn.

Ede, november 2014

Jonneke Adolfsen